

POSITION PAPER

Wetsvoorstel oprichting Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling Invest-NL

Kernboodschap Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)

NVB is positief over de oprichting van Invest-NL. De instelling streeft na om het Nederlandse bedrijfsleven optimaal en integraal te bedienen en zo bij te dragen aan duurzaamheid, export en innovatie. Dit streven ondersteunen de banken. Door kennis, kunde en middelen binnen Invest-NL bij elkaar te brengen, wordt de slagkracht van Nederland vergroot voor een structurele versterking van onze economie.

In de komende periode voor de start zal nog aandacht moeten worden besteed aan aanscherping van het kader waarbinnen Invest-NL gaat opereren, waarbij de randvoorwaarden goed worden ingevuld. Hierbij zal in het bijzonder aandacht moeten zijn voor:

- Additionaliteit: voldoende waarborgen dat de instelling additioneel aan de markt optreedt, daar waar sprake is van marktfalen. Het zal een uitdaging zijn om dit te verenigen met het behalen van voldoende rendement op het eigen vermogen, een andere randvoorwaarde van Invest-NL.
- Governance: Invest-NL zal op voldoende afstand van de overheid moeten komen te staan. Een Raad van Advies met betrokkenheid van bedrijfsleven, banken, overheid en institutionele beleggers kan positief bijdragen aan het succes van de instelling.
- Behoud van gelijk speelveld: het verdient aandacht hoe een gelijk speelveld tussen banken en Invest-NL op diverse disciplines gewaarborgd wordt.
- Duidelijke scope: gewaakt moet worden voor een te brede scope. Voor de zaken die daadwerkelijk binnen scope vallen zal in elk geval voldoende kennis en kunde in huis gehaald moeten worden.
- De inrichting van de joint venture: deze moet voldoende ruimte hebben om verschillende soorten financiering (senior loans, exportfinanciering etc.) te verstrekken. Ook hier is complementariteit ten opzichte van marktpartijen en de positionering op gepaste afstand van de overheid van belang.

De NVB is uiteraard zeer bereid om met Invest-NL over bovenstaande nader in gesprek te gaan.

Inleiding

De NVB en haar leden ondersteunen de oprichting van investeringsinstelling Invest-NL. De komende decennia zijn er een aantal grote (transitie)opgaven voor Nederland. Invest-NL kan een rol pakken om deze uitdagingen het hoofd te bieden met ontwikkelkracht, financieringsinstrumenten en de inzet van kapitaal. Projecten op het gebied van verduurzaming van de energievoorziening, circulariteit, mobiliteit en digitalisering vereisen in de komende jaren omvangrijke investeringen. Dat geldt ook voor investeringen in de maatschappelijke domeinen, zoals zorg, veiligheid en onderwijs. Deze reikwijdte is ambitieus en uitdagend en vraagt om nauwe samenwerking tussen overheden, bedrijven en financiers. Nederland is uitstekend gepositioneerd om op deze terreinen een voortrekkersrol te spelen in de wereld en daarmee nieuwe (export)kansen te creëren voor bedrijven, zowel voor het mkb als het grootbedrijf. Niet alleen financiering speelt hierbij een rol, maar zeker ook regievoering en ontwikkelkracht door de gehele keten. Op dit vlak kan Invest-NL een belangrijke behoefte invullen.

In verschillende andere landen kent men al nationale investeringsinstellingen of -banken. Door ook hier een dergelijke instelling op te zetten kan een gelijk speelveld met omliggende landen ontstaan. De

instelling streeft na om het Nederlandse bedrijfsleven optimaal en integraal te bedienen en zo bij te dragen aan duurzaamheid, export en innovatie. Dit streven ondersteunt de NVB. Door kennis, kunde en middelen binnen Invest-NL bij elkaar te brengen wordt de slagkracht van Nederland vergroot. Ook kan de toegang tot Europese middelen (bijv. EFSI, EFSD) via een Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling worden vergemakkelijkt.

Wij ondersteunen de voorgenomen vormgeving, waarbij Invest-NL een zelfstandige privaatrechtelijke onderneming wordt met de Staat der Nederlanden als 100% aandeelhouder. Binnen de kaders van de wet en haar statuten zal zij inspelen op de behoefte aan ontwikkeling van evenwichtige financieringsstructuren en risicodragend vermogen voor genoemde transitieprojecten en bedrijven.

De banken maken graag van deze consultatie gebruik om een aantal aandachtspunten op te brengen. Deze punten hebben betrekking op additionaliteit, gelijk speelveld, governance, scope en focus, en de invulling van de joint venture.

Additionaliteit

Langdurige projecten die zijn omgeven met de nodige onzekerheid en lange terugverdientijd, zijn lastig financierbaar voor private partijen. Invest-NL kan hier een rol pakken in het draagbaar maken van de risico's en het op die manier realiseren van 'crowding in' van private investeringen.

Invest-NL zal aanvullend aan de banken, Regionale Ontwikkelmaatschappijen en andere financiers gaan optreden. De gedachte is dat de instelling alleen kan optreden indien sprake is van marktfalen. Belangrijke doelstelling van Invest-NL is om samen met marktpartijen extra financieringsvolume te genereren, dat zonder de betrokkenheid van de instelling niet tot stand zou komen. Er mag geen sprake zijn van enkel prijsconcurrentie. Er dient hierbij aandacht te zijn voor een goed mechanisme om te toetsen dat het daadwerkelijk aanvullend aan de markt functioneert. Het huidige wetsvoorstel bevat de mogelijkheid om hierover achteraf een klacht in te dienen. Er wordt een procedure voor het indienen van een mededingingsklacht ingericht. Wij zouden echter graag zien dat juist aan de voorkant, preventief goed geregeld wordt dat men aanvullend aan de markt optreedt.

De NVB pleit ervoor om een preventief mechanisme te verankeren in de wet en nader toe te lichten in de memorie van toelichting. Dit draagt ook bij om onzekerheid in de markt zoveel mogelijk weg te nemen. Het is immers onwenselijk dat de activiteiten van Invest-NL zouden worden afgeremd door angst dat deze achteraf zouden moeten worden teruggedraaid. Een afwijzing cq doorverwijzing van de huisbank zou ook onderdeel van de structuur kunnen vormen. Er kan ook worden gedacht aan vastlegging van een gezamenlijk verzoek van één of meer ondernemingen en één of meer financiers aan Invest-NL om deel te nemen aan een bepaald project of financiering. Via een dergelijk eenvoudig mechanisme kan zowel "crowding out" worden voorkomen als "crowding in" worden geborgd. Wij zijn graag bereid om de uitwerking van zo'n mechanisme nader met u te bespreken.

Bij bepaling van additionaliteit kan ook een heldere taakomschrijving behulpzaam zijn, die expliciet is gericht op zogenaamde 'non-mainstream activiteiten'. Dergelijke activiteiten zijn moeilijk financierbaar door marktpartijen vanwege verschillende knelpunten. Dit is bijvoorbeeld beschreven door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL, zie bijlage) in het kader van een onderzoek naar de financierbaarheid van de energietransitie. Deze knelpunten, zoals beleidsonzekerheid en kleinschaligheid, komen echter ook voor bij de transitie naar circulariteit en bij digitalisering. Voor activiteiten die niet binnen die omschrijving vallen, is dan een eenvoudige toets vooraf vereist.

Er zou ook nog gekeken kunnen worden naar wat in de Verenigd Koninkrijk is gedaan door de Green Investment Bank (GIB). GIB heeft een grote impact gehad door zowel equity als debt aan te bieden, en

debt vooral daar waar het complementair was (lastige technologie, dus minder commerciële liquiditeit). De focus was ook juist op lastigere sectoren; zon en wind op land was buiten scope.

Wij voorzien een groot spanningsveld tussen enerzijds de randvoorwaarde van het “opereren aanvullend aan de markt” en anderzijds “het behalen van voldoende rendement op eigen vermogen om te borgen dat de kapitaalinjectie van € 2,5 miljard behouden blijft en zich in de optiek van de CBS/Eurostat kwalificeert als financiële transactie en het EMU-saldo niet belast”. Regionale energiefondsen/ ROM's hebben bijvoorbeeld ook te maken met marktconforme rendementseisen. Daardoor is het een grote uitdaging om fondsen volledig te benutten. Waar de markt financiering niet zal kunnen verstrekken (lange looptijd, lange terugverdientijd, hoog risico) zal het ook voor Invest-NL lastig zijn om ‘voldoende’ rendement te behalen.

Gelijk speelveld

Banken hebben o.a. volgend uit de Wet op het financieel toezicht (Wft) te maken met de nodige compliance regels omtrent “Ken Uw Klant”, due diligence en regulatory costs. Invest-NL is op basis van de doelstellingen en taken op instellingsniveau niet onderworpen aan prudentieel of gedragstoezicht op basis van de Wft. Het verdient aandacht hoe een gelijk speelveld tussen banken en Invest-NL op diverse disciplines gewaarborgd kan worden.

Transparantie van het investeringsproces is van belang. Uit het voorstel blijkt dat investeringen transparant worden gerapporteerd. Wij zijn benieuwd hoe deze rapportage (vanuit principes openbaar bestuur) wordt ingevuld.

Governance, samenwerking met partners in de keten

Punt van aandacht is tevens hoe Invest-NL de aansluiting met de markt gaat maken. Hiervoor zien we in het wetsvoorstel nog weinig waarborgen. Wil de instelling echt succesvol zijn en een meerwaarde bieden voor het Nederlandse bedrijfsleven, dan zal de verbinding tot stand moeten komen. Conform het voorstel dienen altijd private partijen mee te investeren. In dit kader verdient het de aanbeveling om te onderzoeken of een Raad van Advies hier een positieve bijdrage aan zou kunnen leveren. In een dergelijke raad is betrokkenheid van bedrijfsleven, banken, overheid en institutionele beleggers gewenst.

Er zal voorkomen moeten worden dat Invest-NL – bewust of onbewust - onrendabele business cases gaat faciliteren. Een van de zaken die daar aan bijdraagt is ons inziens dat de instelling daadwerkelijk op voldoende afstand staat van overheid en politieke casuïstiek. Invest-NL moet in onze ogen binnen de kaders van de wet en haar statuten voldoende ruimte krijgen om zelfstandig haar afwegingen te maken ten aanzien de haalbaarheid van een business case. Zo wordt politisering van investeringsbeleid voorkomen.

Oorspronkelijk was de gedachte om alle garantie- en financieringsregelingen te centraliseren. Deze ‘één loket’ gedachte is ingeruild voor ‘no wrong door’. De banken ondersteunen de gedachte om niet alle regelingen mee te verhuizen. Dit zou Invest-NL tot een grote nieuwe uitvoerder van overheidsregelingen maken, waar volgens ons niet de meerwaarde van de Instelling ligt. Om te voorkomen dat plannen of projecten die gebaat zijn bij de verschillende regelingen door gebrek aan coördinatie niet tot wasdom komen, zal wel geborgd moeten worden dat de lijnen met partijen als RVO kort zijn.

Invest-NL geeft aan een evaluatie te laten uitvoeren in jaar drie, die ziet op de effecten van de wet in de praktijk. In jaar zeven worden doeltreffendheid en doelmatigheid van de wet geëvalueerd. Dit is ons inziens belangrijk, waarbij ook tussentijds bijgestuurd zal moeten worden indien daar aanleiding toe is.

Scope en focus

Uit het voorstel blijkt dat een breed spectrum van sectoren en taken binnen de instelling een plek krijgt. Binnen de financieringsactiviteiten van Invest-NL worden drie richtingen onderscheiden. Ten eerste zijn grote transitieopgaven, energie, verduurzaming, mobiliteit, voedsel, digitalisering van de economie en maatschappelijke domeinen als zorg, veiligheid en onderwijs in beeld. Voorts worden start-ups en scale-ups gesteund op hun weg van groei. Tenslotte wordt het Nederlandse bedrijfsleven ook gesteund bij export en buitenlandse investeringen. Voor de NVB dient mbt dit laatste punt meer duidelijkheid te komen over waar hier sprake is van marktfalen en waar Invest-NL derhalve een rol voor zichzelf ziet.

Goed dat beoogd wordt om veel thema's een plek te geven binnen de instelling. Wel dringt de vraag zich op of dit niet ten koste zal gaan van de efficiëntie en effectiviteit. Het vraagt veel van de organisatie om in deze breedte succesvol te zijn en marktconform rendement te behalen. Financiering van ICT binnen de gezondheidszorg vraagt bijvoorbeeld om andere kennis dan financiering van scale-ups of ontwikkeling van internationale projecten. Wij wensen te benadrukken dat binnen een thema als de gezondheidszorg er mogelijk kansen liggen voor Invest-NL om de benodigde transitie en projecten die daarbinnen een rol kunnen spelen mogelijk te maken. Voorkomen moet worden dat onrendabele business cases die niet aansluiten op de huidige tijd en de toekomst wel worden gefaciliteerd.

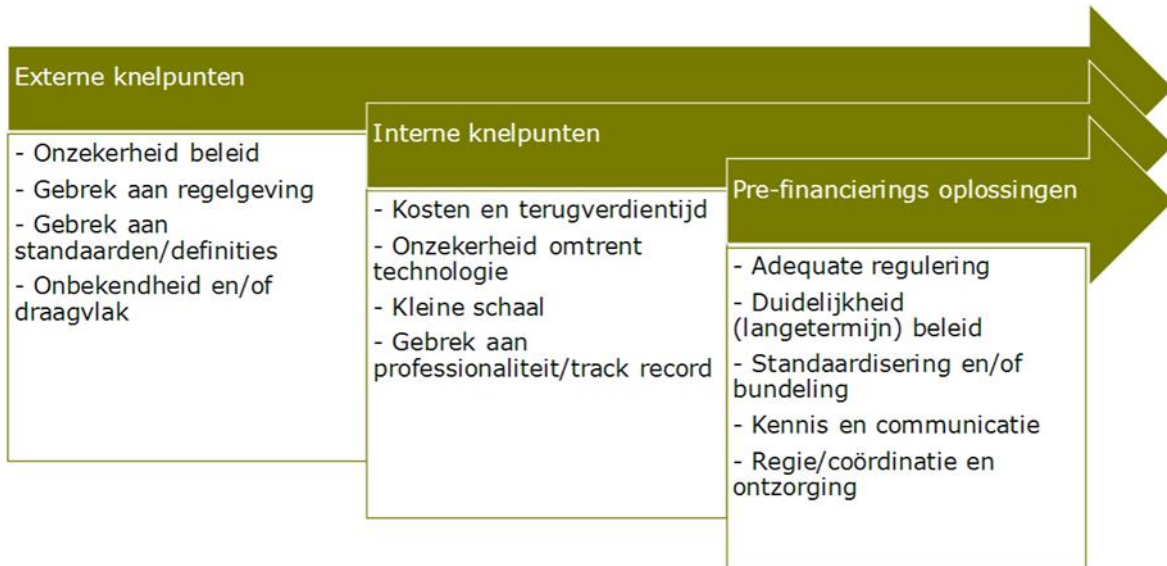
De stukken die ter consultatie worden aangeboden geven beperkt inzicht in de omvang en structuur van de organisatie van Invest-NL. De ambitieuze doelstellingen zullen alleen kunnen worden behaald als de instelling over voldoende hoogwaardig gespecialiseerd personeel kan beschikken. De NVB pleit ervoor dat de afweging tussen doel en middelen meer aandacht krijgt in de Memorie van Toelichting.

Samenwerkingsverband (Joint Venture)

Voor integrale bediening van het internationaal opererende Nederlandse bedrijfsleven wordt binnen Invest-NL een samenwerkingsverband (ook wel: joint venture) gestart met FMO. Dit samenwerkingsverband zal zich bezighouden met projectontwikkeling en -financiering. Hier worden alle bestaande instrumenten ondergebracht die bijdragen aan export en investeren in het buitenland. Deze instrumenten zoals DGGF en DTIF worden momenteel door RVO uitgevoerd.

Het samenwerkingsverband moet voldoende ruimte hebben om verschillende soorten financiering (senior loans, exportfinanciering etc.) te verstrekken, waardoor projecten beter en sneller gerealiseerd kunnen worden. Ook hier is complementariteit ten opzichte van marktpartijen en de positionering op gepaste afstand van de overheid van belang. Goede kapitalisatie is nodig, waarbij op termijn de mogelijkheid overwogen kan worden om vreemd vermogen aan te trekken om meer impact te kunnen maken met het geïnvesteerde kapitaal. Hierdoor kan de joint venture nog meer bijdragen aan versterking van Nederlandse ondernemingen en ontwikkeling van de landen waar zaken mee gedaan wordt. De joint venture zal het vehikel moeten zijn dat business cases sluitend maakt, in het belang van het Nederlandse bedrijfsleven.

Bijlage: Knelpunten van non-mainstream projecten en mogelijke oplossingen; bron: PBL 2017¹

¹ Bron: Planbureau voor de Leefomgeving, 'Investerings energietransitie en financierbaarheid, Uitdagingen met betrekking tot investeringen 2020 – 2040', d.d. 2 mei 2017; <http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2017-investeringen-energietransitie-en-financierbaarheid-2900.pdf>.

Contactinformatie

Nederlandse Vereniging van Banken
Casper Arnolds
Adviseur Zakelijke Dienstverlening
T +31 20 550 2825
E arnolds@nvb.nl
I www.nvb.nl

Nederlandse Vereniging van Banken

De Nederlandse Vereniging van Banken is in 1989 opgericht en behartigt de gemeenschappelijke belangen van de Nederlandse banken. Vrijwel alle in Nederland actieve banken, inclusief vestigingen van buitenlandse banken, zijn lid van de Nederlandse Vereniging van Banken. Voor haar leden fungeert de Nederlandse Vereniging van Banken naast belangenbehartiger ook als kennis- en informatiecentrum. Naast het herstel van vertrouwen zijn het handhaven van diversiteit in het bankwezen en het in het oog houden van de concurrentiekracht van de Nederlandse banken belangrijke uitgangspunten.

Gustav Mahlerplein 29-35 • 1082 MS Amsterdam • +31(0)20 55 02 888

www.nvb.nl

29 maart 2018